

ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	<i>Прикладна психологія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>7 кред. ЕКТС / 210 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>МКР, екзамен</i>
Розклад занять	<i>Лекції: Практичні заняття: rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>http://psy.kpi.ua/vikladachi/</i>
Розміщення курсу	

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна «Вікова та педагогічна психологія» знайомить студентів із сутністю теоретичних вітчизняних та зарубіжних теорій, концепцій щодо закономірностей психічного розвитку на різних вікових етапах онтогенезу, методами діагностики психіки та особистості відповідно віку, сутністю вікових криз особистості та шляхи їх подолання; навичками психологічного аналізу індивідуально-психологічних відмінностей у розвитку особистості на кожному віковому етапі, діагностикою психічних процесів та різних сфер особистості (самосвідомість, мотивація тощо) із врахуванням вікових особливостей, аналізом кризових вікових періодів розвитку та їх психологічним змістом, засвоєнням основних методів здійснення психологічного аналізу конфліктних ситуацій, пов'язаних з кризовими періодами розвитку особистості, оволодінням технологією підвищення рівня психологічної культури, оволодінням навичками постановки і вирішення дослідницьких завдань в галузі вікової психології..

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності психічного розвитку людини на різних етапах її онтогенезу, психологічні закономірності навчання й виховання особистості.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» є оволодіння студентами системою теоретичних знань про основні закономірності та динаміку психічного розвитку індивіда у різні вікові періоди онтогенезу, розуміння особливостей розвитку психіки та особистості на кожному віковому етапі, змістових характеристик психологічного віку, ознайомлення із сутністю вітчизняних та зарубіжних теорій, концепцій психічного розвитку та оволодіння

студентами системою теоретичних знань про механізми розвитку особистості під дією цілеспрямованих педагогічних впливів.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у студентів:

Загальних компетентностей:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 4);
- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 5);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) (ЗК 7);
- навички міжособистісної взаємодії (ЗК8);
- здатність працювати в команді (ЗК9);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК11);
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК12);
- здатність та готовність впроваджувати наукові основи та рекомендації щодо сучасної життєдіяльності, засоби фізичного, психічного, психологічного і духовного розвитку особистості й самовдосконалення (ЗК13);
- здатність до саморозвитку на основі рефлексії та саморегулювання (ЗК14);
- здатність і готовність до безперервного й актуального навчання, опанування новими знаннями, методичними розробками, інноваційними проектами, володіння новітніми технологіями в галузі психології (ЗК15).

Професійних компетентностей:

- здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1);
- здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2);
- здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (ФК 3);
- здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4);
- здатність використовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (ФК 5);
- здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову) (ФК 8);
- здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту (ФК 9);
- здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ФК 11);
- здатність здійснювати психологічний вплив з метою оптимізації психічного функціонування індивіда або групи (ФК 15).

Програмні результати навчання:

- аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання (ПРН1);
- розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань (ПРН2);
- обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень та аналізу літературних джерел (ПРН4);
- обирати та застосовувати валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги (ПРН5);
- пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (ПРН9);

- складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (ПРН11);
- складати та реалізовувати програму психопрофілактичних і просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника (ПРН12);
- взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності (ПРН13);
- відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (ПРН15);
- знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога (ПРН16);
- демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним і демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності (ПРН17);
- вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та, за потреби, визначати зміст запиту до супервізії (ПРН18).

Комунікація з викладачем можлива та заохочуватиметься на навчальних заняттях, а також у межах двох годин консультацій з викладачем, які проводяться за графіком, доступним на сайті кафедри психології та педагогіки. До того ж для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Telegram.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни студенту бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами даних наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна «Вікова та педагогічна психологія» перебуває у певному зв'язку з такими дисциплінами як «Анатомія і еволюція нервової системи», «Загальна психологія», «Вступ до психології» тощо.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опановувати такі дисципліни: «Основи психологічного консультування», «Практикум з психологічного консультування», «Основи психотерапії», «Практикум з групової психотерапії», «Кризова психологія», «Основи психокорекції» тощо.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Практичні (семінарські)	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Вікова психологія				
Тема 1.1. Вікова психологія як наука	10	2	2	6
Тема 1.2. Основні напрямки зарубіжної та вітчизняної вікової психології	10	2	2	6
Тема 1.3. Характеристика розвитку психіки в онтогенезі	10	2	2	6
Тема 1.4. Особливості психічного розвитку новонародженого та	11	2	2	7

немовляти				
Тема 1.5. Психологія раннього дитинства	10	2	2	6
Тема 1.6. Психологія дошкільного віку	11	2	2	7
Тема 1.7. Психологічні особливості молодшого школяра	11	2	2	7
Тема 1.8. Психологія особистості підлітка	15	4	4	7
Тема 1.9. Психологічні особливості розвитку у період ранньої юності	11	2	2	7
Тема 1.10. Психологічна характеристика студентського періоду життя	11	2	2	7
Тема 1.11. Психологічні особливості розвитку людини у період зрілості	10	2	2	6
Разом за розділом 1	120	24	24	72
Розділ 2. Педагогічна психологія				
Тема 2.1. Вступ до педагогічної психології	10	2	2	6
Тема 2.2. Теоретичні основи педагогічної психології	10	2	2	6
Тема 2.3. Психологія навчання	10	2	2	6
Тема 2.4. Психологія учіння	10	2	2	6
Тема 2.5. Психологія виховання	10	2	2	6
Тема 2.6. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя	10	2	2	6
Разом за розділом 2	60	12	12	36
Екзамен	30	-	-	30
Всього годин	210	36	36	138

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Вікова психологія: Навч. посібник. Реком. МОНУ / О. П. Сергеєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасека. – К.: ЦУЛ, 2012. – 376 с.
2. Власова О. І. Педагогічна психологія : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2013. 480 с.
3. Заброцький М.М. Вікова психологія. – К.: МАУП, 2013.
4. Карпенко Є. Вікова та педагогічна психологія : Актуальні студії сучасних українських учених : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт, 2014. – 152 с.
5. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій) : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 128 с.
6. Лисянська Т. М. Педагогічна психологія: навч. посіб. / Таїсія Миколаївна Лисянська. – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К.: Каравела, 2012. – 264 с.
7. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник / В. М. Поліщук. – 4-те вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2019. – 352 с.
8. Савчин М. В., Василенко Л. А. Вікова психологія: навч. посібник, 5-ге видання, перероблене, доповнене. Київ : ВЦ «Академія», 2021. 376 с.
9. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібник. Київ : Просвіта, 2019. 400 с.
10. Токарева Н. М. Шамне А. В. Вікова і педагогічна психологія : підручник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017. 480с.

11. Токарева Н. М. Основи педагогічної психології : навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, 2013. 223 с.

4.2 Допоміжна література:

1. Вікова та педагогічна психологія: Навч.посіб./ О.В.Скрипченко., Л.В.Долинська., З.В.Огороднійчук. та ін. –К: Просвіта. -416с.- 2013.
2. Воронін А. І. Проблеми когнітивного розвитку студентів у процесі професійного навчання / Анатолій Іванович Воронін. – Кривий Ріг : ДВНЗ «КНУ», 2012. – 112 с.
3. Дзюба Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. проф. В. Ф. Моргуна. – Полтава, 2013. – 172 с.
4. Долинська Л. В. Геронтопсихологія. Практикум. Хрестоматія : навч. посіб. / Л. В. Долинська; Нац. педагогічний ун-т імені М. П. Драгоманова. – 2-е вид., випр. та доп. – Київ : Каравела, 2014. – 244 с.
5. Дьоміна Г.А. Вікова та педагогічна психологія: Методичні рекомендації для практичних занять, самостійної роботи та модульного контролю знань студентів. 2-е вид., випр. і доп. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 56 с.
6. Левус Н. І., Волошок О. В. Педагогічна психологія в схемах і таблицях : навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка; Артос, 2015. 340 с.
7. Сергеєнкова О.П. Педагогічна психологія : навч. посіб. /О.П. Сергеєнкова. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
8. Терлецька Л.Г. Вікова психологія і психодіагностика : підручн. для студ. ВНЗ // МОН України. - Київ: ВД "Слово", 2013 р.- 606с.
- 9.Токарева Н. М. Моделювання особистісних конструктів підлітків у вимірах освітнього простору: монографія / Наталя Миколаївна Токарева – Кривий Ріг : ТОВ ВНП «ІНТЕРСЕРВІС», 2015 – 448 с.
- 10.Шамне А.В. Теорія та практика психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці [монографія] / Анжеліка Володимирівна Шамне. – Київ : ТОВ «Інтерсервіс», 2015. – 488 с.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	<p>Тема 1.1. Вікова психологія як наука</p> <p>Лекція 1.</p> <p>Предмет вікової психології. Завдання вікової психології. Методологічні завдання (рушійні сили психічного розвитку людини; співвідношення навчання і розвитку; проблема вікової періодизації тощо). Теоретико-пізнавальні завдання (збільшення знань про загальні закономірності та механізми розвитку психіки дитини; розробка понятійного апарату тощо). Практичні завдання (організація оптимальних форм дитячої діяльності та спілкування; проблема психологічної допомоги в періоди різних вікових криз; гуманізація навчально-виховного процесу; проблема важких дітей).</p> <p>Галузі вікової психології: дитяча психологія, психологія молодшого школяра, психологія підлітка, психологія ранньої юності, психологія дорослої людини, геронтопсихологія (психологія старості). Міжпредметні зв'язки вікової психології з іншими науками.</p> <p>Методологічні принципи та методи вікової психології. Класифікація методів вікової психології. Група методів за ціллю і задачами дослідження: 1) описові (неекспериментальні): спостереження; бесіда; анкета; вивчення продуктів</p>

	<p>діяльності; 2) діагностичні (вимірювальні): тести; 3) пояснювальні (експериментальні): природній експеримент; моделюючий експеримент; лабораторний експеримент; 4) перетворюючі (формуючі): навчаючий експеримент; виховуючий експеримент. За організацією дослідження: повздовжній зріз (лонгітюдний метод), поперечний зріз.</p> <p>Завдання на самостійну роботу студентів:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що є предметом вікової психології? 2. Поняття вікової психології та психології вікового розвитку, загальне і відмінне їх змісту. 3. Охарактеризуйте історичні етапи розвитку вікової психології. 4. Охарактеризуйте методи вікової психології.
2	<p>Тема 1.2. Основні напрямки зарубіжної та вітчизняної вікової психології</p> <p>Лекція 2.</p> <p>Концепції пояснення джерел психічного розвитку: біогенетична; соціогенетична; двофакторний підхід.</p> <p>Напрямки зарубіжної та вітчизняної вікової психології.</p> <p>Психоаналіз про закономірності психічного розвитку. Критерії виділення стадій психосексуального розвитку. Оральна, анальна, фалічна, латентна, генітальна стадії психічного розвитку. Розвиток особистості на основі 4 джерел напруги.</p> <p>Е. Еріксон. Розвиток особистості як закономірна зміна етапів, на кожному з яких відбувається якісне перетворення внутрішнього світу і поведінки людини. Стадії психосоціального розвитку за Е. Еріксоном: орально-сенсорна; м'язево-анальна; локальногенітальна; латентна; підлітковий вік і рання юність; рання дорослість; дорослість; зрілість.</p> <p>Біхевіоризм (Дж.Уотсон, Дж. Годфруа, К.Флейк-Хобсон, Б.Скіннер) про особливості розвитку дитини. Основні положення теорії соціального научіння. Три способи формування поведінки: позитивне і негативне підкріплення, покарання, відсутність підкріплення.</p> <p>Гуманістична психологія (К.Роджерс, А.Маслоу, В.Франкл, С.Сатір, Ш.Бюлер) про закономірності дитячого розвитку.</p> <p>Культурно-історична концепція Л.С.Виготського. Основна закономірність онтогенезу психіки: інтеріоризація дитиною структури її зовнішньої, соціально – символічної (спільної з дорослим і опосередкованої знаками) діяльності. Суть і зміст культурного розвитку поведінки. Виховання як штучне оволодіння природними процесами розвитку.</p> <p>Психологія ставлення про закономірності дитячого розвитку (В.М.Мясищев). Розвиток людини як формуванням її видів ставлення. Види і характер ставлення. Розвиток ставлення.</p> <p>Завдання для самостійної роботи студентів:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте особливості поглядів на психічний розвиток у психоаналізі. 2. Опишіть закономірності дитячого розвитку згідно з поглядами представників гуманістичної психології. 3. Охарактеризуйте діяльнісний підхід до аналізу психіки дитини.
3	<p>Тема 1.3. Характеристика розвитку психіки в онтогенезі</p> <p>Лекція 3.</p> <p>Категорія розвитку у психології. Зміст категорії розвитку: форми, властивості, критерії та закони розвитку. Специфіка та показники психічного розвитку людини. Проблема рушійних сил психічного розвитку. Основні чинники та рушійні сили психічного розвитку: біологічний, середовищний, активність особистості.</p> <p>Рівні психічного розвитку. Поняття рівня актуального розвитку і зони найближчого розвитку.</p>

	<p>Змістовна сутність психічного розвитку (боротьба внутрішніх суперечностей): суперечність між новими потребами, цілями, прагненнями суб'єкта і можливостями їх задоволення; суперечність між збільшенням вимог з боку суспільства, новими видами діяльності; суперечність між рівнем психічного розвитку суб'єкта (його фізичними і психічними можливостями) і застарілими формами стосунків із оточенням, місцем в системі суспільних взаємин.</p> <p>Основні закономірності психічного розвитку дитини: детермінованість; диференціація та інтеграція; поєднання процесів еволюції та інволюції; наступність розвитку; циклічність; гетерохронність (нерівномірність); сензитивність окремих періодів; кризовий характер окремих вікових періодів.</p> <p>Проблема вікової періодизації психічного розвитку людини. Періодизації розвитку на підставі зовнішнього критерію (теорія рекапітуляції, періодизація Р.Заззо); періодизації розвитку за одним внутрішнім критерієм розвитку (періодизації З.Фрейда, Ж.Піаже, Е.Еріксона, Л.Колберга); періодизації розвитку за кількома ознаками дитячого розвитку (Л.С.Виготський, Д.Б.Ельконін).</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати закони розвитку. 2. Розкрити значення біологічних та соціальних факторів психічного розвитку. 3. Охарактеризувати рушійні сили психічного розвитку.
4	<p>Тема 1.4. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти Лекція 4.</p> <p>Пренатальний період розвитку. Психічний розвиток новонародженої дитини. Анатомо-фізіологічна характеристика в період новонародженості. Криза новонародженості. Фаза новонародженого. Соціальна ситуація розвитку новонародженого: дитина психологічно злита з матір'ю, єдність: "Дорослий → Дитина". Основні новоутворення: розвивається акт сприймання, з'являється наслідування та акт пізнавання, зорові та слухові зосередження, активний інтерес до оточення, комплекс поживлення (емоційна і рухова реакція на обличчя матері). Немовлята. Загальна характеристика анатомо-фізіологічного розвитку немовляти. Соціальна ситуація розвитку: життя залежить від дорослого, але дитина стає активною, зв'язаною з предметним світом. "Дорослий ↔ Дитина". Основна суперечність періоду немовляти. Провідна діяльність періоду немовляти. Основні новоутворення: емоційно забарвлене самовідчуття, автономне мовлення, поведінка за уявленням, первинне усвідомлення психологічної спільності, усвідомлення "ми", розвивається уявлення про власне тіло, фізична емансипація. Криза першого року життя.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати кризу новонародженості. 2. Охарактеризувати основні новоутворення в період новонародженості. 3. Охарактеризувати форми спілкування протягом першого року. 4. Охарактеризувати кризу першого року життя.
5	<p>Тема 1.5. Психологія раннього дитинства Лекція 5.</p> <p>Фізичний та нервово-психічний розвиток. Оволодіння прямою ходою та практичне засвоєння простору. Соціальна ситуація розвитку. Предметно-маніпулятивна діяльність як провідна в ранньому дитинстві. Оволодіння діями з предметами-знаряддями. Форми повсякденної активності дітей. Пізнавальний розвиток дітей 1-3 років. Формування наочно-дійового мислення та мисленневих операцій. Основні етапи мовленнєвого розвитку в ранньому дитинстві. Специфіка спілкування. Особливості емоційної сфери. Розвиток здатності до довільної саморегуляції. Становлення елементарної самосвідомості, формування образу "Я" й первинної</p>

	<p>статевої ідентичності. Новоутворення раннього дитинства. Симптомокомплекс кризи 3 років. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати соціальну ситуацію розвитку дитини раннього віку. 2. Охарактеризувати пізнавальний розвиток дітей 1-3 років. 3. Охарактеризувати симптомокомплекс кризи 3 років.</p>
6	<p>Тема 1.6. Психологія дошкільного віку Лекція 6. Анатомио-фізіологічний розвиток. Соціальна ситуація розвитку дошкільнят. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність. Види гри. Продуктивні види діяльності дитини дошкільного віку — зображувальна, конструкторська, музична. Центральні новоутворення дошкільного віку: нова внутрішня позиція, підпорядкування мотивів, самооцінка і усвідомлення свого місця у системі суспільних стосунків. Розвиток пізнавальних психічних процесів, емоційно-вольової та мотиваційної сфери. Розвиток самосвідомості й самооцінки дошкільника. Формування першого дитячого світогляду та первинних морально-етичних понять. Криза трьох років. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати провідну діяльність дошкільнят. 2. Проаналізувати продуктивні види діяльності дитини дошкільного віку. 3. Навести приклади стилів спілкування батьків з дітьми та їх вплив на психосоціальний розвиток дітей.</p>
7	<p>Тема 1.7. Психологічні особливості молодшого школяра Лекція 7. Анатомио-фізіологічні особливості розвитку молодшого школяра. Криза 6 -7 років. Новоутворення кризи 7 років: виникнення особистої свідомості – самосвідомості; виникнення конкретної самооцінки; внутрішня позиція школяра; переживання соціальної компетентності і потреба в ній; узагальнення переживань, інтелектуалізація афекта; потреба в новій життєвій позиції; простір внутрішнього світу (уява, рефлексія тощо); диференціація Я-реального і Я-ідеального; новий рівень довільності поведінки; перехід від емоцій до почуттів. Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра. Навчання як провідна діяльність; мотиви учіння. Основні психологічні новоутворення молодшого шкільного віку. Психологічна готовність до навчання у школі. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати кризу 6 -7 років. 2. Охарактеризувати роль особистості учителя у навчанні й вихованні молодшого школяра. 3. Дати психологічну характеристику пізнавальної сфери молодшого школяра.</p>
8, 9	<p>Тема 1.8. Психологія особистості підлітка Лекція 8. Лекція 9. Особливості фізичного і фізіологічного розвитку підлітка. Статеве дозріванням. Вплив статевого дозрівання на появу почуття власної дорослості, появу інтересу до представників протилежної статі, пробудження нових романтичних почуттів і переживань. Акселерація. Криза пубертатного періоду розвитку. Основні підходи до розуміння і пояснення сутності кризи підліткового періоду: біологічний,</p>

	<p>психосексуальний, соціальний, когнітивний. Соціальна ситуація розвитку підлітка. Проблема визначення провідної діяльності підліткового періоду. Основні підходи: суспільно-корисна діяльність; суспільно-значуща діяльність; інтимно-особистісне спілкування. Новоутворення підліткового періоду: почуття дорослості, потреба в самореалізації та суспільному визнанні, прагнення до самоствердження, моральний характер самосвідомості, вміння підпорядковуватись нормам колективного життя. Девіантна поведінка у підлітковому віці. Протиріччя підліткового віку. Виникнення акцентуацій характеру та дезадаптивних форм поведінки. Проблема "важких підлітків". Психологічні особливості підлітків-правопорушників. Підліткова суїцидність. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати особливості фізичного і фізіологічного розвитку підлітка. 2. Проаналізувати особистісний розвиток підлітка. 3. Дати характеристику новоутворенням підліткового періоду.</p>
10	<p>Тема 1.9. Психологічні особливості розвитку у період ранньої юності Лекція 10. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку у період ранньої юності. Завершення фізичного дозрівання організму. Криза ідентичності як нормативна криза юності. Соціальна ситуація розвитку у ранньому юнацькому віці. Основні напрямки виявлення нової соціальної ситуації розвитку у період ранньої юності: переосмислення власної значущості в системі соціальних відносин; пошук сенсу життя; зорієнтованість на здобуття статусу самостійної дорослої людини; потреба в особистісному та професійному самовизначенні. Спілкування з однолітками як чинник соціалізації в ранньому юнацькому віці. Учбово–професійна діяльність як провідна діяльність раннього юнацького періоду. Центральні новоутворення раннього юнацького віку: комплекс новоутворень, пов'язаних із самовизначенням; комплекс новоутворень, пов'язаних із народженням «життєвої перспективи»; комплекс новоутворень, пов'язаних із розвитком мотиваційної сфери; комплекс новоутворень, пов'язаних із оформленням моральної сфери. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати розвиток психічних функцій у ранньому юнацькому віці. 2. Проаналізувати провідну діяльність у ранньому юнацькому віці. 3. Дати характеристику показникам соціально-психологічної готовності випускника школи до самостійного життя.</p>
11.	<p>Тема 1.10. Психологічна характеристика студентського періоду життя Лекція 11. Анатомо-фізіологічні особливості розвитку у період пізньої юності – ранньої дорослості. Основні підходи щодо означення стадіального виміру студентського періоду генези життя людини. Соціальна ситуація розвитку у студентські роки. Провідна діяльність студентського періоду розвитку. Характерні ознаки навчально-професійної діяльності як провідної діяльності протягом студентського періоду життя. Основні тенденції психічного розвитку студентства. Психологічні кризи студентського періоду розвитку. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p>

	<p>1. Охарактеризувати розвиток психічних функцій у пізньому юнацькому віці.</p> <p>2. Проаналізувати соціальну ситуацію розвитку у студентські роки.</p> <p>3. Охарактеризувати кризи студентського віку.</p>
12	<p>Тема 1.11. Психологічні особливості розвитку людини у період зрілості</p> <p>Лекція 12.</p> <p>1. Психологічні особливості розвитку людини у період молодості:</p> <ul style="list-style-type: none"> - молодість та її онтогенетичні характеристики; - соціальна ситуація розвитку; - провідна діяльність у період молодості; - центральні вікові новоутворення у період ранньої зрілості; - вікова криза молодості <p>2. Психологічні особливості періоду зрілості (акме):</p> <ul style="list-style-type: none"> - соціальна ситуація розвитку у період зрілості; - професійна діяльність як провідна діяльність у період зрілості; - новоутворення періоду зрілості; - криза середнього віку <p>3. Психологічні особливості періоду пізньої зрілості (геронтогенезу):</p> <ul style="list-style-type: none"> - соціальна ситуація розвитку у старості; - психічні зміни у розвитку людини у період пізньої зрілості; - криза похилого віку <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати особистісний та психосоціальний розвиток дорослої людини. 2. Проаналізувати специфіку вікових криз періоду молодості. 3. Дати характеристику основним кризам дорослості. 4. Розкрити фактори, що впливають на формування стратегії ставлення до старіння. 5. Проаналізувати проблеми та переживання людей старого віку. 6. Назвати зміни психічної діяльності в період старості.
13	<p>Тема 2.1. Вступ до педагогічної психології</p> <p>Лекція 13.</p> <p>Основні напрямки і сучасний стан розвитку педагогічної психології. Основні розділи педагогічної психології. Виникнення та розвиток педагогічної психології. Методологічні основи педагогічної психології. Сучасний стан розвитку педагогічної психології.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати сучасний стан розвитку педагогічної психології. 2. Проаналізувати методологічні основи педагогічної психології. 3. Дати характеристику основним напрямкам розвитку педагогічної психології.
14	<p>Тема 2.2. Теоретичні основи педагогічної психології</p> <p>Лекція 14.</p> <p>Предмет і завдання педагогічної психології як науки. Методи педагогічної психології та їх використання в управлінні навчально-виховного процесом. Лонгитюдний метод та його застосування у педагогічній психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати завдання педагогічної психології. 2. Проаналізувати методи педагогічної психології. 3. Охарактеризувати зв'язок педагогічної психології з іншими науками.
15	<p>Тема 2.3. Психологія навчання</p> <p>Лекція 15.</p> <p>Загальна характеристика процесу навчання. Поняття про навчання. Суттєві ознаки</p>

	<p>процесу навчання Проблема психічного розвитку у процесі навчання. Класифікація видів навчання: традиційне та інноваційне навчання, проблемне навчання; програмоване навчання. Теорія поетапного формування розумових дій і понять П.Я.Гальперіна. Концепція розвивального навчання В.В.Давидова і Д.Б.Ельконіна. Формування понять у процесі навчання. Види понять. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання. Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати психологічні механізми навчання. 2. Проаналізувати теорії навчання. 3. Дати характеристику психологічним основам розвиваючого навчання.</p>
16	<p>Тема 2.4. Психологія учіння Лекція 16. Загальна характеристика учбової діяльності. Учіння як діяльність Структура учбової діяльності: мотивація; учбові задачі у певних ситуаціях у різних за формою завданнях; учбові дії (предметні та допоміжні); контроль, що переходить у самоконтроль; оцінка, що переходить у самооцінку. Мотиваційний компонент учбової діяльності. Специфіка навчальної мотивації та особливості її формування. Операційний компонент учбової діяльності Контроль і самоконтроль у структурі учбової діяльності Змістовний компонент учбової діяльності. Формування і розвиток навичок Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати учіння як діяльність. 2. Проаналізувати особливості опанування учнями навчальної діяльності. 3. Дати характеристику основним причинам неуспішності.</p>
17	<p>Тема 2.5. Психологія виховання Лекція 17. Загальне поняття про психологію виховання. Предмет і завдання психології виховання. Особистість як мета, об'єкт і суб'єкт виховання. Методологічні та методичні принципи виховання. Закономірності виховного впливу. Основні фактори і психологічні умови ефективного виховання Психологічні вимоги до форм і методів виховання на різних вікових етапах Критерії та рівні вихованості особистості Завдання на СРС: I. Відповіді на питання для самоперевірки: 1. Охарактеризувати предмет і завдання психології виховання. 2. Проаналізувати психологічні механізми та етапи формування властивостей особистості. 3. Дати характеристику поняттю «моральність».</p>
18	<p>Тема 2.6. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя Лекція 18. Загальна характеристика педагогічної діяльності Структура педагогічної діяльності. Стили педагогічної діяльності. Стили педагогічного спілкування Загальна характеристика особистості учителя Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності та їх розвиток. Педагогічні здібності та уміння вчителя. Психологічні вимоги до особистості педагога.</p>

	<p>Психологічні аспекти виявлення, вивчення, узагальнення провідного педагогічного досвіду.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <p>I. Відповіді на питання для самоперевірки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати функції і педагогічні уміння. 2. Проаналізувати психологічні вимоги до особистості педагога. 3. Дати характеристику поняття про педагогічну майстерність і педагогічну культуру.
--	---

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

сформувані у студентів:

- вміння аналізувати та працювати з психологічною літературою;
- вміння аналізувати закономірності розвитку психіки в онтогенезі;
- вміння готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, викладати власні погляди на актуальні проблеми вікової та педагогічної психології;
- вміння користуватися первинними діагностичними процедурами.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	<p>Тема 1.1. Вікова психологія як наука</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання вікової психології. 2. Історія виникнення і розвитку вікової психології. 3. Методи вікової психології. <p>a. спостереження: визначення мети, організація проведення, фіксація отриманих результатів;</p> <p>b. бесіда: мета, умови застосування, підготовка до проведення, врахування вікових особливостей;</p> <p>c. анкетування: види анкет, форми запитань, правила проведення і обробки, доцільність використання;</p> <p>d. експеримент: мета, правила організації, особливості експериментальних досліджень у віковій та педагогічній психології.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття вікової психології та психології вікового розвитку, загальне і відмінне їх змісту. 2. Охарактеризуйте історичні етапи розвитку вікової психології. 3. Охарактеризуйте методи вікової психології.
2	<p>Тема 1.2. Основні напрямки зарубіжної та вітчизняної вікової психології</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психодіагностика про закономірності психічного розвитку 2. Стадії психосексуального розвитку. 3. Стадії психосоціального розвитку за Е. Еріксоном. 4. Основні положення теорії соціального наочіння. 5. Уявлення про закономірності дитячого розвитку в гуманістичній психології. 6. Культурно-історична концепція Л.С.Виготського. 7. Психологія ставлення про закономірності дитячого розвитку (В.М.Мясищев). <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте закономірності розвитку інтелекту згідно з генетичною психологією. 2. Охарактеризуйте діяльнісний підхід до аналізу психіки дитини. 3. Порівняйте стадії розвитку в психодіагностиці та в концепції Е. Еріксона

	4. В чому полягає особливість культурного розвитку поведінки (Культурно-історична концепція Л.С.Виготського)?
3	<p>Тема 1.3. Характеристика розвитку психіки в онтогенезі</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Умови і причини розвитку психіки в онтогенезі. Що є показником рівня психічного розвитку? 2. Основні закономірності психічного розвитку дитини. 3. Порівняйте функціональний і стадіальний типи розвитку (за О.В.Запорожцем). В чому полягає їх генетичний взаємозв'язок? 4. Проблема рушійних сил психічного розвитку. 5. Чи можна пояснити динаміку вікового розвитку враховуючи лише два фактори: генетичний і соціальний? 6. Поняття рівня актуального розвитку і зони найближчого розвитку. 7. Поняття провідної діяльності. 8. Проблема вікової періодизації психічного розвитку людини. 9. Чи можна вважати кризові періоди розвитку закономірним явищем? <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як пов'язані між собою діяльність дитини та її психічний розвиток? Чи відрізняється провідний тип діяльності від домінуючого? Аргументуйте відповідь. 2. Чому у період вікової кризи можуть спостерігатися зниження темпів розвитку, негативні або регресивні зміни? Поясніть свою думку. 3. У чому сутність гетерохронності розвитку? Які життєві труднощі може завдати дитині це явище? Наведіть приклади. 4. Чому не існує єдиного підходу до розв'язання проблем вікової періодизації? 5. У чому полягає змістова сутність інтегративних періодизацій вікового розвитку людини?
4	<p>Тема 1.4. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна психофізіологічна характеристика дитини першого року життя. 2. Новонародженість (0-2 місяці) як кризовий період. 3. Період немовляти як фаза стабільного розвитку: <ol style="list-style-type: none"> a. розвиток спілкування і мовлення; b. розвиток сприймання та інтелекту; c. розвиток рухових функцій та дій з предметами 3. Дозрівання, навчання і психічний розвиток на першому році життя. 4. Психічні новоутворення періоду немовляти. 5. Криза 1-го року. <p><u>II. Практична частина:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей новонароджених та немовлят 2. Зображення графічної схеми вивченого матеріалу за означеною темою. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Перевагою чи недоліками розвитку дитини є незначна кількість вроджених форм поведінки? 2. Які дії матері спричиняють утворення шкідливих звичок у дитини? 3. Чому різні психологи називають різний часовий термін періоду новонародженості (одні називають 10 днів, інші – 1–2 місяці)? 4. Чи є дитина істотою соціальною від народження? 5. Якою є роль дорослого на ранніх етапах онтогенезу?
5	<p>Тема 1.5. Психологія раннього дитинства</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна психофізіологічна характеристика дитини раннього віку. 2. Соціальна ситуація розвитку.

	<p>3. Провідна діяльність в ранньому дитинстві. 4. Пізнавальний розвиток дітей 1-3 років. 5. Особливості емоційної сфери дитини раннього віку. 6. Симптомокомплекс кризи 3 років.</p> <p><u>II. Практична частина:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей дітей раннього віку. 2. Розв'язання психологічних задач. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Педагоги вважають, що у дітей раннього віку не повинно бути великого різноманіття іграшок. Чому? 2. Як можна організувати предметну діяльність дітей? 3. Чому дитина спокійно грається з іграшками у присутності дорослого і втрачає до них інтерес, переживаючи негативні емоції, після того як дорослий піде? 4. Чому діти, отримуючи нову іграшку, радіють їй, а потім ламають? 5. Чи можна знизити емоційне напруження, афективність поведінки дитини у період кризи 3-х років?
6	<p>Тема 1.6. Психологія дошкільного віку</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна психофізіологічна характеристика дитини дошкільного віку. 2. Соціальна ситуація розвитку дошкільнят. 3. Провідна діяльність в дошкільному віці. 4. Види гри та її структура. 5. Соціалізація дошкільнят. 6. Розвиток пізнавальних психічних процесів, емоційно-вольової та мотиваційної сфери. 7. Розвиток самосвідомості й самооцінки дошкільника. 8. Симптомокомплекс кризи 6/7 років. 9. Проблема соціально-психологічної готовності дитини до навчання в школі. <p><u>II. Практична частина:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей дітей дошкільного віку. 2. Розв'язання психологічних задач. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доведіть, що гра є провідним видом діяльності дитини дошкільного віку. Які новоутворення закладаються у грі і отримують свій розвиток? 2. Як протягом дошкільного віку змінюється співвідношення наочно-дійового і наочно-образного мислення у психіці дитини. Наведіть приклади. 3. Доведіть правильність думки О.М. Леонтьєва, що у період дошкільного віку відбувається «перше народження» особистості. 4. Чому діти дошкільного віку знають правила поведінки, але все одно порушують їх?
7	<p>Тема 1.7. Психологічні особливості молодшого школяра</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Анатомо-фізіологічний та психічний розвиток молодших школярів. 2. Соціальна ситуація розвитку. 3. Провідна діяльність молодшого школяра. Як змінюється співвідношення домінуючої та провідної діяльності у молодшому шкільному віці? 4. Чи можна стверджувати, що в період молодшого шкільного віку найбільш активно розвивається когнітивна сфера дитини? Обґрунтуйте свою відповідь. 5. Міжособистісні відносини з дорослими і однолітками 6. Криза 6 -7 років. 7. Основні новоутворення молодшого школяра. Чи можна новоутворення у розвитку мислення молодших школярів вважати передумовою особистісного розвитку дитини? Відповідь аргументуйте. <p><u>II. Практична частина:</u></p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей молодших школярів. 2. Розв'язання психологічних задач. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проаналізуйте суперечності, що простежуються у психічному розвитку молодших школярів. Як вони враховуються при підготовці дитини до школи? 2. За якими ознаками можна судити про якісні змінення пізнавальних процесів (сприймання, пам'ять, уява, мовлення, мислення) у молодших школярів? 3. Чи змінюються мотиви поведінки дитини молодшого шкільного віку порівняно із дошкільником? Наведіть приклади. 4. В чому причина випередження розвитку інтелектуальних можливостей молодших школярів порівняно із особистісними? 5. Як впливають дії вчителя на характер взаємовідносин учнів початкової школи?
8	<p>Тема 1.8. Психологія особистості підлітка</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце підліткового періоду в загальному процесі індивідуального розвитку. 2. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітка і її вплив на його психологічні особливості і поведінку. 3. Спілкування як провідний вид діяльності підлітка. 4. Психологічні особливості розвитку особистості у підлітковому віці. 5. Перебудова учбової діяльності. Розвиток пізнавальних процесів. 6. Психічні новоутворення підліткового віку. 7. Розвиток особистості і криза переходу до юності. <p><u>II. Практична частина:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей підлітків. 2. Розв'язання психологічних задач. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризуйте протиріччя між зростаючою самостійністю та можливостями її реалізації. 2. Чи можна пояснити специфіку кризи підліткового періоду лише особливостями статевого дозрівання? Аргументуйте відповідь. 3. Чому в підлітковому віці змінюється ставлення дитини до школи і учбової діяльності? Чи можна цьому запобігти?
9	<p>Тема 1.8. Психологія особистості підлітка</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відмінності у поведінці старших і молодших підлітків. 2. Засоби самоствердження у хлопців та дівчат підліткового віку. 3. Вплив темпераменту підлітка на особливості його поведінки. 4. Причини поведінки, що відхиляється від норми, «складних» підлітків. 5. Помилки в сімейному вихованні та появі поведінки, що відхиляється від норми. 6. Проаналізуйте поведінковий симптомокомплекс вікової кризи підліткового періоду. Чи можна уникнути негативних реакцій у поведінці підлітків? <p><u>II. Практична частина:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей підлітків. 2. Розв'язання психологічних задач. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому деяким підліткам важко керувати своєю поведінкою, стримувати афективно-імпульсні реакції і здійснювати саморегуляцію? 2. Проаналізуйте детермінанти психічного розвитку підлітків. Які з них є найбільш значимими в цей період? 3. Чи можна говорити про етапи вікового розвитку в межах підліткового періоду? Обґрунтуйте свою думку. 4. В чому проявляється специфіка соціальної ситуації розвитку підлітків? Наведіть

	<p>приклади.</p> <p>5. Визначте чи існують суттєві відмінності у змісті і характері спілкування підлітків з однолітками та дорослими?</p>
10	<p>Тема 1.9. Психологічні особливості розвитку у період ранньої юності</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика ранньої юності. 2. Пізнавальні процеси і розумовий розвиток старшокласника. 3. Формування особистості старшокласника. 4. Спілкування та дружба в юнацькому віці. 5. Розвиток інтелекту в юнацькому віці. 6. Формування професійних інтересів. Особливості профорієнтації старшокласників. <p><u>II. Проведення дискусії «Кохання в юнацькому віці».</u></p> <p><u>III. Практична частина:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей юнаків. 2. Розв'язання психологічних задач. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В західній (переважно американській) психології виділяється «тінейджерський» період розвитку, що об'єднує підлітковий і ранній юнацький вік (13–19 років). Визначте позитивні і негативні сторони цієї позиції. 2. Чи змінюється співвідношення факторів психічного розвитку в юнацькому віці порівняно з підлітковим? 3. Чи відрізняється почуття дорослості старшокласників від почуття дорослості підлітків? У чому це виявляється? 4. Чому світогляд визначається як нова якість психіки саме в період ранньої юності?
11	<p>Тема 1.10. Психологічна характеристика студентського періоду життя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика періоду пізньої юності. 2. Охарактеризувати розвиток психічних функцій у пізньому юнацькому віці. 3. Проаналізувати соціальну ситуацію розвитку у студентські роки. 4. Охарактеризувати провідну діяльність студентського періоду. 5. Охарактеризувати кризи студентського віку. 6. Особливості юнацького кохання. Підготовка до сімейного життя. <p><u>II. Практична частина:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи дослідження психологічних особливостей студентів. 2. Розв'язання психологічних задач. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чи відрізняються методи дослідження юнаків та юначок за формою і змістом від аналогічних методів дослідження інших вікових періодів? 2. Визначте характерні ознаки навчально-професійної діяльності як провідної діяльності протягом студентського періоду життя.
12	<p>Тема 1.11. Психологічні особливості розвитку людини у період зрілості</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика дорослості. Періодизація психічного розвитку дорослої людини. 2. Розвиток пізнавальних психічних процесів і емоційної сфери. 3. Особистісний та психосоціальний розвиток. 4. Основні сторони життя в періоді дорослості. 5. Специфіка вікових криз періоду молодості та зрілості. 6. Кризи дорослості. 7. Теорії старіння і старості. 8. Соціальна ситуація розвитку людини в старості. 9. Психічне старіння і типи старості. <p><u>II. Написання самостійної роботи.</u></p>

	<p><i>1 варіант.</i> Написати порівняльну характеристику ставлення до старості, поширене у нашому суспільстві, зі стереотипами старіння в інших культурах. Які етичні проблеми пов'язані з вмиранням і смертю?</p> <p><i>2 варіант</i> Виділіть основні напрямки роботи психолога з людьми періоду пізньої дорослості. Як ви тлумачите слово «мудрість». Це вікове чи особистісне утворення?</p> <p><i>3 варіант</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виділіть основні завдання розвитку у старості. 2. Розкрийте особливості емоційної сфери людей похилого віку. <p><i>4 варіант</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть основні чинники незадоволення старістю. 2. Розкрийте значення сім'ї для людини похилого віку. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості спілкування у період зрілості. 2. Чим обумовлюється спосіб життя людей похилого віку? Відповідь аргументуйте. Наведіть приклади. 3. Чи можна сказати, що старість і старіння – це явище скоріше соціальні, ніж фізіологічні? 4. Що таке ейджизм? Як саме цей феномен позначається на соціальних зв'язках старої людини?
13	<p>Тема 2.1. Вступ до педагогічної психології</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрямки педагогічної психології. 2. Сучасний стан розвитку педагогічної психології. 3. Виникнення та розвиток педагогічної психології. 4. Чим відрізняються предмет вивчення педагогічної психології та предмет педагогіки? 5. Чи було виникнення педагогічної психології закономірним явищем розвитку психологічної науки? Чому? 6. Методологічні основи педагогічної психології. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. В чому полягає зв'язок педагогічної психології із педагогічною діяльністю вчителя? 2. Прокоментуйте висловлювання К.Д.Ушинського : «Якщо педагогіка хоче виховувати людину у всіх відношеннях, то вона повинна насамперед пізнати її також в усіх відношеннях». Як дане твердження відображує специфіку педагогічної психології?
14	<p>Тема 2.2. Теоретичні основи педагогічної психології</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання педагогічної психології як науки. 2. Методологічні принципи педагогічної психології. 3. Методи педагогічної психології та їх використання в управлінні навчально-виховного процесом : <ul style="list-style-type: none"> - спостереження; - експеримент; - аналіз результатів (продуктів) діяльності; - методи опитування; - метод професіографії. <ol style="list-style-type: none"> 4. З якими галузями психології педагогічна психологія пов'язана найбільш тісно? Чому? 5. Місце педагогічної психології в системі наук. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які з методів збору фактичних даних є найбільш важливими для педагогічної психології? Аргументуйте свою думку. 2. Доведіть, що психологічна спостережливність – складова частина педагогічної майстерності вчителя.

	<p>3. Дайте порівняльну характеристику методів спостереження та експерименту у педагогічній психології.</p> <p>4. Як Ви оціните ідею розподілу дітей за їх інтелектуальними здібностями за допомогою психологічних тестів з тим, щоб навчати їх в подальшому за навчальними програмами різної складності? Аргументуйте свою точку зору.</p>
15	<p>Тема 2.3. Психологія навчання</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про навчання та його психологічні механізми. 2. Теорії навчання. 3. Класифікація навчання. 4. Моделі навчання. 5. Основні характеристики навчальної діяльності. 6. Управління процесом навчання. 7. Типи мислення та умови їх формування в процесі навчання. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Широко розрекламований свого часу досвід навчання уві сні (гіпнопедія), як відомо, себе не виправдав. Чому? Які закономірності педагогічної психології не враховувалися у даному випадку? 2. Вчителі стверджують: якщо учень не хоче вчитися, то його неможливо навчити. Чи погоджуєтеся ви з цим? Чи буде взагалі відбуватися засвоєння знань у ситуації, коли є навчання, проте немає учіння? Який вихід із даної ситуації ви можете запропонувати? 3. Чи можна стверджувати, що індивідуальне навчання є більш ефективним порівняно із груповим? Чому? 4. Чому недостатньо отримати інформацію лише щодо правильності кінцевої відповіді? 5. За яких умов контроль виконує мотиваційну і закріплюючу функції? Наведіть приклади. Які ще функції може виконувати контроль у навчанні?
16	<p>Тема 2.4. Психологія учіння</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Учіння як діяльність. 2. Види учіння та структура навчальної діяльності учнів. 3. Уявлення про мотивацію учіння. 4. Особливості опанування учнями навчальної діяльності. 5. Типи учіння та орієнтувальна основа діяльності. 6. Основні характеристики процесу засвоєння знань. 7. Неуспішність, її причини та запобігання. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чи відрізняється, на вашу думку, зміст понять «засвоєння» та «учіння»? Доведіть свою думку. 2. Які види учбових дій виділяються у структурі учбової діяльності? Проілюструйте відповідь прикладом вашої профільної дисципліни. 3. Чим відрізняється співробітництво учнів від співробітництва із вчителем? Чи потрібна, на вашу думку, співпраця із однолітками при виконанні учбової діяльності? Чому? Доведіть свою думку. 4. Які із внутрішніх детермінант успішної учбової діяльності є, на ваш погляд, найбільш важливими? Чому?
17	<p>Тема 2.5. Психологія виховання</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання психології виховання. 2. У чому полягає психологічний смисл виховання? Як це співвідноситься з позицією особистості дитини?

	<p>3. Чому у навчанні педагоги досягають більших успіхів, ніж у вихованні школярів?</p> <p>4. Що таке ефективний виховний вплив? Поясніть свою думку.</p> <p>5. Психологічні механізми та етапи формування властивостей особистості.</p> <p>6. Вікові аспекти виховання та індивідуальний підхід.</p> <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому діяльність є основою формування індивіда як особистості? 2. Як змінюється співвідношення управління і самоуправління вихованням дитини в онтогенезі? За рахунок чого? Чому це співвідношення постійно висуває проблеми у вихованні? 3. Яку роль у вихованні дитини відіграє спілкування із дорослими? Аргументуйте свою думку. 4. У чому полягають труднощі формування позитивної спрямованості особистості? Проаналізуйте причини важковиховуваності й асоціальності дитини.
18	<p>Тема 2.6. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя</p> <p><u>I. Теоретична частина.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика педагогічної діяльності. 2. Здібності в структурі суб'єкта педагогічної діяльності та їх розвиток. 3. Характеристика основних функцій і педагогічних умінь 4. Психологічні вимоги до особистості педагога. 5. Стилi педагогічного спілкування та педагогічної діяльності. 6. Поняття про педагогічну майстерність і педагогічну культуру. <p>Завдання на СРС:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чи є різниця між стилем діяльності і стилем поведінки? Аргументуйте свою думку. 2. У чому психологічна причина переваги спільної діяльності порівняно із індивідуальною? Чи завжди вона спостерігається? 3. Що передбачає змінення схеми навчальної взаємодії, якщо замість схеми S – O реалізується S – S? 4. Як співвідносяться педагогічна діяльність і педагогічне спілкування?

6. Самостійна робота студента

Студенти самостійно опрацьовують питання:

Тема 2.1. Вступ до педагогічної психології

Основні напрямки і сучасний стан розвитку педагогічної психології. Основні розділи педагогічної психології. Виникнення та розвиток педагогічної психології. Методологічні основи педагогічної психології. Сучасний стан розвитку педагогічної психології.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

При викладанні дисципліни семестровий рейтинг студента формують: робота на семінарах, написання модульної контрольної роботи, написання екзаменаційної контрольної роботи. Штрафних балів з дисципліни не передбачається

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється, але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Студенту складно буде належно підготуватись до семінарського заняття, якщо він буде пропускати лекції. Однак, відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студентів на семінарських (практичних) заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття студентом обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Якщо студент після пропущеного заняття впродовж тижня виконав усі завдання, то максимальна кількість балів складає 3. Контроль знань (розуміння) студентом пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, з яким можна ознайомитися на сайті кафедри психології та педагогіки.

За присутність на семінарських заняттях бали не ставляться. На семінарському занятті студент може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завдань), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу чи гаджетів не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку.

Форми роботи

Лекції, практичні (семінарські заняття), диспут, робота парами, тріадами.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gy/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань, модульна контрольна робота](#)

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання студентами індивідуальних навчальних планів згідно графіка навчального процесу.

Семестровий контроль: [екзамен](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) робота на семінарських (практичних) заняттях (відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів у процесі дискусії);
- 2) складання модульної контрольної роботи;
- 3) складання екзаменаційної контрольної роботи.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь у проведених семінарських (практичних) заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях спричиняють зниження рейтингу студента.

Викладач оцінює роботу студента на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 8 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на наступних 15-16 семінарських заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Модульна контрольна робота (МКР) складається з 14 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни. МКР проводиться за допомогою гугл-тестів на останній (передостанній) лекції. Доступ до МКР надається студентам лише під час лекції. Перескладати МКР не можна.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Вивчення курсу «Вікова та педагогічна психологія» передбачає засвоєння студентами системи психологічних знань, основних понять за темами, ознайомлення з навчально-методичними матеріалами.

Головною метою лекцій є мотивація і організація роботи студентів з навчальним матеріалом у міжсесійний період. Лекції проводяться із використанням мультимедійних презентацій (за наявності умов в аудиторії).

Готуючись до семінарського заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись зі змістом матеріалу підручника. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При

цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено к.психол. н., доцентом Блохіною Іриною Олександрівною

Ухвалено кафедрою психології та педагогіки (протокол № 10 від 10.05.2023р.)

Погоджено методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 11 від 27.06.2023 р.)

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни «Вікова та педагогічна психологія» складається з балів, що отримуються за:

- 1) робота на семінарських (практичних) заняттях;
- 2) складання модульної контрольної роботи;
- 3) складання екзаменаційної контрольної роботи.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських (практичних) заняттях (максимальна кількість балів складає 36 (кількість балів на 1 занятті – 2):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших студентів у процесі дискусії	2
активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді чи обґрунтування при вирішенні задачі	1
відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

2. Складання модульної контрольної роботи (максимальна кількість балів складає 14 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1)):

Тестове завдання виконано правильно (кожне з 14)	1
Тестове завдання виконано неправильно (кожне з 14)	0

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RC = 36 + 14 = 50 \text{ балів}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 50% від R, а саме:

$$RE = 50 \text{ балів}$$

Таким чином рейтингова шкала кредитного модуля складає $R = RC + RE = 100$ балів.

Необхідною умовою допуску до екзамену є рейтинг (Rc) не менше 50% від RC, тобто 25 балів.

3. Складання екзаменаційної контрольної роботи: екзаменаційна контрольна робота проводиться у письмовій формі протягом 90 хвилин.

Екзаменаційний білет складається з двох теоретичних питань за тематичними розділами курсу. Ваговий бал кожного питання – 25.

Приклад:

Екзаменаційне завдання № 1

- 1) Характеристика гри як провідної діяльності дошкільника.
- 2) Виховання підлітків і юнаків.

Екзаменаційне завдання № 2

- 1) Основні напрямки зарубіжної вікової та педагогічної психології.
- 2) Структурні компоненти педагогічної діяльності.

Критерії екзаменаційного оцінювання:

повна, чітка, викладена в логічній послідовності відповідь на питання, що свідчить про глибоке розуміння суті питання, ознайомлення студента не лише з матеріалом лекцій, але й з підручником та додатковою літературою; висловлення студентом власної позиції щодо дискусійних проблем, якщо такі порушуються у питанні;	19-25
відповідь на питання, але не зовсім повна або не достатньо чітка, що свідчить про правильне розуміння суті питання, ознайомлення студента з матеріалом лекцій та підручника; певні неточності у відповіді;	13-18
достатньо поверхова відповідь на питання; суттєві помилки у відповіді;	6 –12
неправильна відповідь на питання, що свідчить про незнання відповідного навчального матеріалу, але намагання висловити власне розуміння суті поставленого питання;	1–5
відсутність відповіді.	0

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка

(RD) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

Перелік питань до екзаменаційної контрольної роботи

1. Предмет і завдання вікової та педагогічної психології.
2. Актуальні проблеми вікової та педагогічної психології в сучасному світі.
3. Історія виникнення і розвитку вікової та педагогічної психології.
4. Методи вікової та педагогічної психології.
5. Характеристика методів вікової та педагогічної психології за організацією дослідження.
6. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки.
7. Проблема розвитку психіки в працях вітчизняних психологів (Божович Л.І., Виготський Л.С., Костюк Г.С.)
8. Основні напрямки зарубіжної вікової та педагогічної психології.
9. Взаємозв'язок навчання, виховання і розвитку психіки людини.
10. Роль діяльності й спілкування в психічному розвитку дитини.
11. Основні умови та рушійні сили психічного розвитку.
12. Вікові кризи. Характеристика кризових періодів.
13. Проблема вікової періодизації.
14. Значення перших років життя дитини для подальшого розвитку особистості.
15. Загальна характеристика перших шести років життя дитини.
16. Особливості психічного розвитку новонародженого та немовляти.
17. Психологія раннього дитинства.
18. Психологічна характеристика дошкільника.
19. Характеристика гри як провідної діяльності дошкільника.
20. Спілкування з дорослими у дітей перших шести років життя.
21. Розвиток моторики у дітей перших шести років життя.
22. Формування самооцінки у дітей перших шести років життя.
23. Специфіка психічного розвитку та особливості навчання в школі шестирічної дитини.
24. Психологічна характеристика готовності та адаптації дитини до навчання у школі.
25. Психологічні особливості початкового періоду шкільного життя дитини.
26. Учбова діяльність молодших школярів та розвиток інших видів діяльності.
27. Особливості спілкування молодших школярів.
28. Розвиток пізнавальних процесів у молодших школярів.
29. Емоційно-вольове життя молодших школярів.
30. Розвиток особистості у молодшому шкільному віці.
31. Місце підліткового періоду в загальному процесі індивідуального розвитку.
32. Анатомо-фізіологічна перебудова організму підлітка і її вплив на його психологічні особливості і поведінку.
33. Спілкування як провідний вид діяльності підлітка.
34. Психологічні особливості розвитку особистості у підлітковому віці.
35. Перебудова учбової діяльності, розвиток пізнавальних процесів підлітків.
36. Загальна характеристика ранньої юності.
37. Пізнавальні процеси і розумовий розвиток старшокласника.
38. Формування особистості старшокласника.
39. Спілкування та дружба в юнацькому віці.
40. Особливості юнацького кохання. Підготовка до сімейного життя.
41. Формування професійних інтересів та особливості профорієнтації старшокласників.
42. Особливості самовиховання в підлітковому та юнацькому віці.
43. Виховання підлітків і юнаків в шкільних справах.
44. Виховання підлітків і юнаків в спілкуванні з ровесниками та дорослими.
45. Характеристика поняття "важка дитина". Класифікація "важких".
46. Причини появи важких дітей і підлітків.
47. Специфіка роботи вчителя з різними категоріями важких підлітків.
48. Проблема періодизації психічного розвитку дорослої людини.

49. Психосоціальний розвиток дорослих.
50. Кризи віку дорослості.
51. Характеристика ранньої дорослості.
52. Розвиток психічних процесів у період середньої дорослості.
53. Характеристика середньої дорослості з позиції Е.Еріксона.
54. Анатомо-фізіологічні та психічні процеси старіння.
55. Характеристика кризи «Я-інтеграції».
56. Психологічні механізми формування особистості.
57. Показники і критерії вихованості, їх психологічна природа.
58. Виховне значення різних форм спілкування.
59. Виховний вплив колективу на особистість.
60. Характеристика сімейного виховання щодо його впливу на формування особистості..
61. Виховання в дошкільному і молодшому шкільному віці.
62. Виховання підлітків і юнаків.
63. Самовиховання, його завдання та структура.
64. Основні етапи та методи самовиховання.
65. Особливості формування правильної самооцінки та потреби в досягненні успіхів.
66. Моральне виховання дітей.
67. Організація індивідуальної роботи з педагогічно запущеними дітьми.
68. Поняття навчіння, навчання, учіння.
69. Рівні та типи навчіння та його особливості в різні вікові періоди.
70. Психологічні основи теорій навчання.
71. Аналіз основних типів навчання.
72. Загальна характеристика видів навчання.
73. Механізми та зміст навчання.
74. Формування знань, умінь і навичок.
75. Психологічна структура учбової діяльності.
76. Формування мотивації учбової діяльності у різні вікові періоди.
77. Психологічні основи індивідуалізації та диференціації навчання.
78. Чинники ефективності навчання.
79. Педагогічні здібності вчителя.
80. Структурні компоненти педагогічної діяльності.
81. Стилі педагогічної діяльності, їх характеристики.
82. Керівництво дитячими групами і колективом.
83. Соціально-психологічні основи організації групової діяльності дітей.
84. Стилі керівництва педагогічним колективом.
85. Організація і стимулювання роботи членів педагогічного колективу.
86. Попередження і усунення конфліктів в роботі педагогічного колективу.
87. Сутність педагогічного спілкування, його функції.
88. Конфліктогенні педагогічні ситуації. Особливості педагогічних конфліктів.
89. Ефективність та культура педагогічного спілкування.
90. Психологічні особливості педагогічної саморегуляції.